

NORGES BONDELAG

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007 Dep
0030 OSLO

Vår saksbehandler
Karoline Hustad
+47 92236531

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

Høringssvar NOU 2018:11 - Ny fjellov

Vi viser til Landbruks- og matdepartementets høringsbrev av 28.8.2018 med høringsfrist 28.2.2018.

Norges Bondelags hovedkonklusjoner:

- Forslaget understreker betydningen av at allmenningsrettighetene har et dynamisk innhold og skal kunne utøves for å tilfredsstille behovet for jordbruket til enhver tid etter prinsippet om «tida og tilhøva». Dette innebærer at utvisning av tilleggsjord og bruk av vassdrag til utbygging av mindre kraftverk skal anses som en bruksrett.
- Forslaget innebærer styrket lokalt selvstyre og økte inntekter til allmenningsbygdene med statsallmenninger. Dette oppnås ved at alle brutto grunneierinntekter skal deles likt mellom grunneierfondet i Statskog og fjellstyret i den allmenningen inntekten kommer fra.
- Forslaget innebærer at sammensetning og oppnevning av fjellstyrene skal skje etter forslag fra årsmøtet for de bruksberettigede.
- Forslaget innebærer at fjellstyrene skal forvalte skogen i de allmenningene som har virkesrett. All inntekt fra skogen blir tilført fjellstyret i disse allmenningene, med fradrag for virkesretten.
- Forslaget innebærer at bortfeste av hyttetomter skal være ordningen i statsallmenningene, uten innløsningsrett for fester.
- Forslaget er et godt grunnlag for at prosessen med innføring av fjelloven i Nordland og Troms nå kan sluttføres fra statens side, i samsvar med Stortingets vedtak av 8.6.2017.

Bondelagets Servicekontor AS

Postadresse:
Postboks 9354 Grønland
0135 OSLO

Norges Bondelag
Bondelagets Servicekontor AS

Besøksadresse:
Landbrukets Hus,
Hollendergata 5
0190 OSLO

Org.nr.: 939678670
Org.nr.: 985063001 MVA

Telefon:
22 05 45 00

Bankkonto: 8101.05.12891
Bankkonto:: 8101.05. 91392

E-postadresse:
bondelaget@bondelaget.no

Internett:
www.bondelaget.no

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

---

1. Bakgrunn

I de senere årene har det vært diskusjoner og uenighet om hvilket innhold allmenningsrettighetene har i relasjon til staten som grunneier, jf. arbeidsgruppe oppnevnt av LMD den 8.6.06 med flertallets og mindretallets forslag.

Dessuten har det vært diskusjoner om myndighets- og rollefordelingen mellom de ulike organer i forvaltningen av statsallmenningene. Det vises til forslaget fra faggruppen «Forenkling av utmarksforvaltningen» av desember 2014, som foreslo et lovutvalg for videre utredning av spørsmålet.

Lovutvalget som utarbeidet NOU 2018:11 fikk derfor i mandat å forenkle lovverk og administrasjon knyttet til statsallmenningene. Hensynet til det lokale selvstyret og lokal kompetanse har stått sentralt i lovutvalgets arbeid. Dette lovutvalget omtales for enkelthets skyld i det følgende som «lovutvalget» eller «utvalget», og nevnte NOU som «NOU-en».

2. Statens eiendomsrett i statsallmenningene og den økonomiske avkastningen

Norges Bondelag vil understreke at det er et generelt prinsipp at staten ikke skal føre allmenningsinntektene ut fra distriktene for å benytte disse til å løse allmenne samfunnsoppgaver. Vi viser i denne sammenheng til hva Fjellovkomiteen av 1965 uttalte om dette forholdet på s. 11-12:

«Etter komiteens syn må det avgjørende være at bortsett fra skogen har bygdefolket så langt tilbake som en har sikre opplysninger, stort sett vært alene om å bruke allmenningene og ha den økonomiske avkastningen av dem.

Uansett tidligere eller nåværende eiendomsrett bør forholdene legges slik til rette at former for bruksutøvelse som er eller holder på å bli foreldet, kan bli erstattet med bruksutøvelser som er i samsvar med utviklingen.»

Norges Bondelag finner i denne sammenheng grunn til å vise til hva flertallet i lovutvalget legger til grunn om innholdet i statens eiendomsrett til statsallmenningene, jf. NOU-en kapittel 12 om grunndisponering, s. 137:

«Fleirtallet i utvalet, Borgnes, Broch Hauge, Helmen, Hjelle, Omma, Parmann, Velure, Øygard og Østerås, vil understreke at av omsyn til dei ulike allmenningsrettane blir råderetten som ligg att hjå grunneigar ein annan enn utanfor statsallmenning. Ein må her både sjå til dei behova desse rettane har no, og kva behova er framover, jf. særleg det dynamiske innhaldet i dei jordbrukstilknytte bruksrettane. Ein kan elles ikkje verne om det karakteristiske ved allmenningsretten som er at den i unytta stand framleis er eit potensiale for jordbrukseigedomane. Denne oppfatninga av eigarskapet til staten i statsallmenning har lege fast sidan før Vinstra-dommen Rt. 1963 s 1263 (s. 1268)—»

Norges Bondelag slutter seg til disse prinsippene fra lovutvalget.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

---

3. En felles lov for statsallmenningene

Lovutvalget har konkludert med at fjelloven og statsallmenningsloven kan slås sammen til en felles lov, med ett felles styre som skal forvalte regelverket. Dette er etter utvalgets mening tjenlig for å samordne interessene i allmenningene, samtidig som regelverket blir mer tilgjengelig.

Dersom det er behov for å utfylle lovgivningen er utvalgets intensjon at dette skal gjøres ved lokale bruksregler, og ikke ved forskriftsregulering.

Norges Bondelag gir sin tilslutning til at fjellova av 1975 og statsallmenningslova av 1992 slås sammen til en felles lov, basert på prinsippet om å utfylle lovgivningen ved lokale bruksregler. Se også forutsetningene under pkt. 5.1 nedenfor om sammensetning av fjellstyret.

4. Regulering av jordbrukstilknyttede bruksretter, kap. 7 og 13

Av mandatet til utvalget fremgår følgende:

- Lovforslaget skal regulere de enkelte bruksretter, mht. til vilkår for bruksrett og bortfall av bruksrett.
- Utvalget skal også vurdere jordbrukets behov i dag, og klarlegge hvilket innhold de jordbrukstilknyttede bruksrettene i statsallmenningene kan sies å ha i dag.

I NOU-en kapittel 7 drøftes hovedutfordringer relatert til at bruksrettene er i endring, mens det blir redegjort for innholdet i bruksrettene i kapittel 13.

4.1. Endring av de jordbrukstilknyttende bruksrettene, kapittel 7

Under NOU-en pkt. 7.1 fremgår det enstemmig fra utvalget:

«Utvalet viser til at allmenningsrettane grunnleggande sett bygger på bruk i alders tid, og at det gjennom alle tider har skjedd endringar i bruken. Endringane har kanskje skjedd sprangvis, eller utviklinga av bruksformål og bruksmåtar kan ha vore meir gradvis. Endring gjennom lov har også spela ei rolle. Fjellova av 1975 § 2 inneheld ei lovfesting av prinsippet om utvikling.

Innhaldet i bruksrettar som er etablerte gjennom lang tids bruk, kan ikkje opphevast ved lov utan erstatning, Det same vil måtte gjelde for endringar i innhaldet av eit visst omfang. Ut frå innhaldet i dei forslaga utvalet kjem med, blir dette spørsmålet ikkje nærare utdjupa.»

Flertallet i utvalget mener at det dynamiske elementet ved bruksrettene innebærer at det er åpent for nye bruksmåter der andre ikke lengre er i bruk. Flertallet mener derfor at nye bruksmåter omfattes som en del av allmenningsretten, så lenge det skjer i forbindelse med jordbruksdrift og er avgrenset til det gården har behov for. Dette begrunnes blant annet med følgende (se s. 79):

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

«Dersom bruksrettar berre fell bort utan at dei blir erstatta med noko, vil jordbrukarar i allmenningsbygdene over tid få svært reduserte rettar. Det bryt med det historiske grunnlaget i allmenningsretten – at bygdefolket kan bruke ressursane i statsallmenningen til å supplere driftsgrunnlaget på garden.»

Etter flertallets forslag bør derfor bruksrettene endres i samsvar med «tida og tilhøva».

Norges Bondelag slutter seg til flertallets synspunkter som understreker betydningen av at allmenningsrettighetene har et dynamisk innhold og skal kunne utøves for å tilfredsstille behovet for jordbruket til enhver tid etter prinsippet om «tida og tilhøva». Se også ovenfor under pkt. 2 om «det karakteristiske ved allmenningsretten som er at den i unytta stand framleis er eit potensiale for jordbrukseigedomane.»

4.2. Utvisning av tilleggsjord som en del av allmenningsretten, kap. 13

Da det i lang tid har vært uenighet mellom Norges Bondelag/Fjellstyresambandet og Landbruks - og matdepartementet om tilleggsjord er en bruksrett eller ikke, har flertallet gått grundig inn på dette spørsmålet under NOU-en kap. 13.2.5. (s. 164 -167).

Flertallet mener at tilleggsjord er en ressurs som må regnes som en bruksrett, og uttaler på s. 165 følgende:

«Fleirtalet finn grunn til å gjere merksam på at rasjonaliseringa i jordbruket frå 1960-talet mange stadar førte til at den tradisjonelle seterdrifta og hausting av slåtteng ikkje lenger var aktuelle bruksformer. Det vart meir aktuelt med fôrdyrking i fjellet og køyring av fôret ned i bygda for bruk til dyra på garden, i staden for å frakte dyra til fjells i sommarhalvåret for beiting i seterområdet og mjølking og ysting på setra eller hausting av slåtteng.

I tidlegare tider var det vanleg med lagring av høy på setrer vinterstid, og som vart køyrt ned til bygda med hest og slede for bruk på garden.

Om bruksrettshavarane haustar slåtteng og/eller har dyra på setra om sommaren for å produsere mjølk og kjøt der, eller om det fôret som er hausta frå tilleggsjorda blir køyrt ned frå allmenningen (sommar- eller vinterstid) og blir nytta til å produsere mjølka eller kjøtet på garden, vil det uansett vere bruk av allmenningen til det same formålet.

Begge bruksformene er utnytting av bruksretten for å dekke eit jordbruksmessig behov i allmenningsrettsleg forstand på eigedommen. Fleirtalet kan derfor ikkje sjå at det er grunnlag for standpunktet frå mindretalet om at det berre er utvisning av beite, seter og trevirke som ligg innanfor bruksretten, medan utvisning av tilleggsjord fell utanfor.

Fleirtalet meiner ein her heilt klart er ved kjernen for kva som er i samsvar med «tida og tilhøva» både etter fjelloven av 1920 og 1975.»

Flertallet påpeker også at dersom utvisning av bruksretter skal skje ved avtaler med Statskog SF, slik mindretallet forfekter, vil det innebære at Statskog SF kan kreve vederlag

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

---

for utvisning av tilleggsjord. At flertallet her legger til grunn en frykt for en langsiktig avvikling av bruksrettene fra statens side, har sin fulle berettigelse da dette ble foreslått fra departementet i forslag til forskrift av 10.05.99 hvor departementet la opp til at utvisning av tilleggsjord kunne avgiftsbelegges, dvs. ikke en bruksrett.

Derfor mener flertallet at de jordbrukstilknyttede bruksrettene blir uthulet på sikt dersom mindretallets (statens) syn blir lagt til grunn, jf. følgende fra flertallet s. 166:

«Eit mindretal i utvalet, Smistad, grunngir sitt standpunkt når det gjeld synet på tida og tilhøva under kapittel 7.2 med at *«eigedom retten til staten blir uthola og til slutt kan bli utan reelt innhald»*. Fleirtalet meiner tvert imot at det er dei jordbrukstilknytte bruksrettane som blir uthola på sikt dersom synet til mindretalet blir lagt til grunn som gjeldande allmenningsrett.»

Flertallet viser til at mindretallets syn på bruksrettene følger et mønster som tidligere har ført til at hogstretten rettstridig har blitt fratatt bøndene i Nord-Trøndelag, Nordland og Troms, slik som Høyesterett slo fast i dom for Skjerstadfeltet i Rt-1991-1311 og Tysfjorddommen i Rt-1996-1232. I Nordland og Troms betaler landbruket dessuten om lag 160 000 kroner årlig for utvisning av tilleggsjord på grunn av at allmenningsretten etter statens syn ikke eksisterer, til tross for at beiteretten etter ovennevnte dommer eksisterer på allmenningsrettslig grunnlag.

Fordi utvisning av tilleggsjord ligger svært tett opp til kjernen i jordbrukstilknyttede bruksretter (slik som beiteretten), og dersom utvikling i samsvar med tida og tilhøva skal ha et reelt innhold, må tilleggsjord etter flertallets mening regnes som en bruksrett. Flertallet foreslår derfor at rett til tilleggsjord skal lovfestes, og behandles som en bruksrett.

Fjellstyret skal utvise og administrere alle saker som gjelder tilleggsjord, og tildeling av tilleggsjord må vurderes på samme nivå som utvisning av seter og beite.

Norges Bondelag slutter seg til synspunktene fra flertallet i utvalget om at utvisning av tilleggsjord er en bruksrett på linje med seterutvisning, beite, etc.

4.3. Bygging av mindre kraftverk/småkraftverk

I Vinstra-dommen, Rt-1963-1263, ble det slått fast at bruk av fallrettigheter til etablering av store kommersielle kraftverk ikke er en bruksrett, men tilhører grunneier.

På grunn av den teknologiske utviklingen som har skjedd raskt de siste årene har det blitt mulig å utnytte små fallretter i mindre kraftverk, og med mindre arealinngrep enn det som tidligere var tilfelle. Rammevilkårene og behovet for strøm til allmenningene har også endret seg siden Vinstra-dommen, og utvalget drøfter derfor under punkt 13.2.8 om utbygging av kraftverk/småkraftverk i dag må anses som en bruksrett for jordbruket.

Utvalget har delt seg i tre i spørsmålet om småkraftverk. Halve utvalget mener at det i lys av utviklingen siden 1963 er grunn til å se på retten til å bruke fall til utbygging av mindre kraftverk som en bruksrett. Dette begrunnes blant annet med at det i Vinstra-dommen ble vist til at vann ble brukt til drift av kvern på gården og allmennings-sag, til vanning av

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

jorda og til bruk for hushold og husdyr. Slike disposisjoner ble regnet som allmenningsbruk. Utvalget uttaler følgende:

«I dag dekkes behovet for vann og strøm fra andre kilder, slik som vannledningsnett og vann fra brønn. Det trekkes også paralleller til retten til ved som er ansett som en del av virkesretten fordi gården hadde behov for å skaffe varme til gården, og til drift av maskiner. Dette behovet dekkes i dag ved strøm fra andre kilder. Behovet for å utnytte fallrettigheter er ikke lengre vesensforskjellig fra den tidligere allmenningsbruken av vassretter.»

Flertallet uttaler på s. 174-175:

«Fleirtalet meiner ein no bør rekne bruk av vassdrag eller fallrettar til produksjon av elektrisitet i små kraftverk som ein bruksrett. Både bruk av vatn i statsallmenningane, og rett til å dekke behov for energi og varme frå ressursane i statsallmenningane har vore ein del av bruksretten. I dag kan ein kombinere behov og ressurs på ei ny måte – ved å dekke behovet for energi til å drive garden og setra frå straum frå småkraftverk basert på vatnet i statsallmenning. Dette må vere innanfor bruksretten i dag.»

«Prinsippa for bruk av statsallmenningane må ligge i botn. Det skal framleis vere tale om bruksrettar som er jordbrukstilknytte, og omfanget på utnyttinga til den einskilde bruksrettshavar må avgrensast til husbehovet til den enkelte eigedommen. Eit eige spørsmål er korleis ein skal trekke grensa mellom små og store kraftverk på ein tenleg måte. Ein kan her gjere bruk av den same grensa som i vannfallrettighetslova § 2, slik at fall som kan utbringe mindre enn 4000 naturhestekrefter blir rekna som små kraftverk i denne samanhengen.»

Flertallet mener at det er fjellstyret som må ta stilling til hvilke bruksrettshavere som kan få tildelt retten til å bygge ut kraftverket. Om flere bruksrettshavere ønsker å nytte det samme fallet bør disse søke å komme frem til et samarbeid før de søker fjellstyret om rett til å utnytte fallet.

Et alternativ fra flertallet er at retten til å bygge ut mindre kraftverk ligger hos fjellstyret, sett i lys av egenarten til denne typen disposisjoner. Om det er slik at enkelte bruksrettshavere har større interesse av utbygging kan en også tenke seg at disse får disponere retten på vegne av fjellstyret.

Flertallet mener at fjellstyret i bruksreglene for allmenningene kan bestemme hvilken løsning de vil ha for slike utbygginger. Ut fra prinsippet om at husbehovet er styrende kan de noe større småkraftverka være egnet til å utvikles som fellesløsninger. For å avgrense inntektene til det som har sammenheng med husbehovsprinsippet kan en nytte standard opplysninger om strømforbruket på gården, og la overskytende inntekter gå til fjellstyret. For småkraftverk gjennomført som fellestiltak må det være slik at inntektene går rett til fjellstyrene.

Norges Bondelag slutter seg til flertallets synspunkter om at bruk av vassdrag til utbygging av mindre kraftverk skal ansees som en bruksrett.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

4.4. Innskrenking i bruksretten av hensyn til friluftslivet

I § 2-7, første ledd foreslår et enstemmig utvalg at fjellstyret gis adgang til å fatte vedtak og sette i verk begrensinger i bruksretten med formål om å opprettholde allmenningens produksjonsevne. Mønsteret er hentet fra statsallmenningslovens § 4-1 og er ment som en videreføring av denne bestemmelsen.

Etter motivene til bestemmelsen gis fjellstyret «ei nokså vidtrekkende myndighet men på same måte som etter gjeldende lov blir myndigheita avgrensa av at innskrenkingane skal vere nødvendige for å halde oppe ressursane i allmenningen (allmenningen si yteevne).»

I § 2-7, andre ledd foreslår flertallet en videreføring av statsallmenningslovens § 4-1, andre ledd som vil innebære at fjellstyret også kan innføre begrensninger i bruksretten av hensyn til friluftslivet.

Norges Bondelag er enig med mindretallet i at lovteksten etter andre ledd kan oppfattes som en vid fullmaktsregel til fjellstyret, med den følge at utøvelse av bruksretten skal måtte vike for hensynet til utøvelse av friluftsliv. Dette vil i så fall være i strid med bruksrettens innhold som må ivaretas på en slik måte «at den i unytta stand framleis er eit potensiale for jordbrukseigedomane», jf ovenfor under pkt. 2.

Bestemmelsen i andre ledd må derfor klargjøres med begrensninger i anvendelsen slik at utøvelse av bruksretten i næringsmessig øyemed ikke skal bli skadelidende og måtte vike som følge av utøvelse av friluftsliv.

Norges Bondelag mener at fjellstyret ikke kan vedta bruksregler som innebærer en begrensning i bruksretten av hensyn til friluftsliv.

4.5. Setre som ligger til eiendom der allmenningsretter har falt bort

Under NOU-en pkt. 13.2.6. (s. 168 -172) omtales problemstillinger omkring seterbruk. Dette omfatter utvisning, frist for å ta setra i bruk, når er setra i bruk, når setra er falt i det fri, og setre som ligger til eiendom der allmenningsretten har falt bort.

Flertallet i utvalget foreslår at det ikke lenger skal være mulig å få festetomt til seterhus for en tidligere seterbruker, når allmenningsretten for bruket har bortfalt. Flertallet mener at det ikke er ønskelig å få fritt omsettelige fritidsboliger i seterområder på grunn av konflikter som kan oppstå mellom jordbruk og friluftsliv.

Dersom ingen har bruk for setra mener flertallet at den tidligere seterbrukeren likevel kan få en avgiftsfri tillatelse, uten at tomtfestelovens regler skal gjelde. Det skal i så fall gis tillatelse for ti år om gangen. Etter hver tiårsperiode skal fjellstyret foreta en ny vurdering av om setra kan tildeles til eiendom i drift som trenger seter.

Norges Bondelag er enig med flertallet i at det som følge av jordbrukets behov for mulig framtidig bruk av setervollen, ikke er tilrådelig å opprette festekontrakter. Dette ville i så tilfelle innebære en rett til innløsning av setervollen som hyttetomt, slik mindretallet har foreslått. Det vises til pkt. 8 nedenfor om innløsningsrett for hyttetomter.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

Norges Bondelag minner om at utvisningen av seter til jordbruksformål er gratis. En regel som gir seterbruker mulighet til fremtidig gevinst av råtomtverdien på setra etter at allmenningsretten er bortfalt, vil kunne bidra til spekulasjon ved nedleggelse av drifta på bruket eller ved frasalg slik at kravene til allmenningsbruk ikke lengre er oppfylt. Formålet med dette vil altså være å få opprettet festekontrakt på bygningsmassen, og etter innløsning få overført 60 % av tomtverdien på en ofte meget eksklusiv tomt på setervollen. Det vises til bakgrunnen i Molor-dommen fra Høyesterett i Rt. 2011 s. 390, hvor påstanden fra eier var at allmenningsretten på bruket var bortfalt.

Norges Bondelag kan heller ikke se begrunnelsen for at en tidligere seterbruker skal få en bedre rettsposisjon etter at allmenningsretten er bortfalt, enn det rettighetshaveren har i en situasjon hvor setra er falt i det fri, men allmenningsretten for bruket fortsatt eksisterer.

En innløsningsrett for fester av hyttetomt vil dessuten bidra til tvister for domstolene om råtomtverdien, noe som igjen vil kunne bli en belastning for grunneierfondet i Statskog.

Norges Bondelag kan heller ikke se at flertallets forslag vil innebære fare for forfall av seterhusene. Det er i eiers egen interesse at tidligere seterhus blir vedlikeholdt både til egen bruk og for eventuell utleie. Dessuten vil teknisk verdi på bygningsmassen ha betydning for prisen ved en eventuell framtidig overtagelse av ny seterbruker, og dette vil bidra til at eier sørger for nødvendig vedlikehold av bygningsmassen på setra.

Norges Bondelag slutter seg på denne bakgrunn til flertallets synspunkter om at det ikke lenger skal være mulig å få festekontrakt til seterhus for en tidligere seterbruker.

5. Sammensetning, oppnevning og geografisk virkeområde for det nye fjellstyret

For å forenkle, modernisere og sikre lokal forvaltning av statsallmenningene foreslår utvalget å erstatte fjellstyret og allmenningsstyret med ett fjellstyre som administrerer alle bruksretter, se NOU-en pkt. 3.5.4, s. 35. Dette innebærer at all bruksrettsutøvelse være samlet i ett styre også i statsallmenninger med virkesrett, med unntak for de allmenningene der skogen blir forvaltet etter bygdeallmenningslova.

Utvalget mener at en felles forvaltning vil gjøre det enklere å balansere de ulike bruksmåtene mot hverandre. Praksis viser at det ofte har vært lite kontakt mellom fjellstyret og allmenningsstyret, og det legges til grunn at et felles fjellstyre vil legge bedre til rette for dialog og samarbeid mellom de ulike interessene i statsallmenningene.

5.1. Sammensetning og oppnevning av fjellstyret

Flertallet foreslår at det skal være *minst* to bruksrettshavere i fjellstyret. I tilfelle der det er flere allmenninger som naturlig hører under ett fjellstyre må det være mulig for hver av disse å velge en representant.

Flertallet går inn for at hovedregelen skal være at det er fem representanter i fjellstyret, og syv i områder med samisk reinbeite. Det er likevel behov for fleksibilitet når det gjelder antallet representanter, for at det skal være mulig å ha representanter fra alle allmenningene fjellstyret har ansvaret for. Flertallet vil videreføre at jakt, fiske og friluftsliv og allmenne interesser skal være representert i fjellstyret.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

Noen fjellstyrer vil administrere flere enn to statsallmenninger, se oversikten i tabell 8.1 (s. 98-100). Eksempelvis har Verdal åtte statsallmenninger, med ett fjellstyre og allmenningsstyre for hver allmenning. Stjørdal har fire statsallmenninger, med to fjellstyrer og allmenningsstyre for hver allmenning.

Spørsmålet blir da om alle allmenninger skal ha mulighet for representasjon i fjellstyret i hver valgperiode. Flertallet foreslår at det skal være fem representanter i fjellstyret, men at tallet kan være høyere for fjellstyrer med flere allmenninger under seg. Også fjellstyrer som har bruksrettshavere fra flere kommuner kan ha flere enn fem representanter i styret. Om balansen uttaler flertallet:

«For å sikre balansen i fjellstyret kan kommunestyret bestemme at dei med jordbrukstilknytt bruksrett totalt skal ha eit bestemt tal røyster. Kommunestyret kan likevel ikkje bestemme at dei med jordbrukstilknytt bruksrett skal ha færre enn to røyster. Dette følger av § 3-1 i lova. Er det fleire medlemmar enn røyster frå dei med jordbrukstilknytt bruksrett vil altså desse ha kvar sin likedelte part av desse røystene. Til dømes om det er seks representantar og tre røyster har dei ei halv røyst kvar.»

Kommunene står i dag fritt til å oppnevne en representant til fjellstyret fra de bruksberettigede, på samme måte som for de andre interessene som skal være representert i fjellstyret. Et samlet utvalg ønsker dette endret slik at de bruksberettigede skal ha avgjørende innflytelse på hvem som skal representere dem, gjennom oppnevning fra årsmøtet for de bruksberettigede.

Et samlet utvalg går inn for at samisk reindrift skal ha to styremedlemmer der allmenningene helt eller delvis ligg innenfor det samiske reinbeiteområdet, se nærmere under NOU-en pkt. 8.2.1.8.1 (s. 103-104). Flertallet mener at dette vil gjøre fjellstyret til en arena for dialog mellom brukerne av ressursene i allmenningene, samtidig som det vil være ressurs sparende.

Det er viktig i den daglige forvaltninga av fjellstyret at bruksretten for jordbruket blir respektert og ivaretatt. Norges Bondelag finner derfor grunn til å understreke at det vil være inkonsekvent å gi de bruksberettigede svakere representasjon i fjellstyret etter en sammenslåing med de hogstberettigede, enn dagens sammensetning av fjellstyret med minst to bruksberettigede i fjellstyret. En slik løsning vil i så fall bryte med de forutsetninger som ligger til grunn for aksepten fra de hogstberettigede om sammenslåing av fjellstyret og allmenningsstyret.

Svekket representasjon fra de bruksberettigede vil heller ikke bidra til det samarbeid om forvaltning av ressursene som ønskes oppnådd med sammenslåing av fjellstyret og allmenningsstyret. En viktig forutsetning for sammenslåingen av de to lovverkene med ett felles styre vil altså dermed svikte, sett fra de bruksberettigedes side.

Ut fra disse forutsetninger slutter Norges Bondelag seg til flertallets forslag til sammensetning og oppnevning av styret, og at samisk reindrift skal ha to styremedlemmer der allmenningene helt eller delvis ligg innenfor det samiske reinbeiteområdet.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

5.2. Geografisk virkeområde; mulighet for flere fjellstyrer i kommunen?

Når utvalget går inn for at det skal være et felles fjellstyre, må det gjøres vurderinger lokalt av hvordan en best kan opprette nye fjellstyrer. Spørsmålet om det skal være mulighet for flere fjellstyrer i kommunen behandles av utvalget under NOU-en pkt. 8.2.1.4 (s. 100-101).

Utvalget viser til at hensynet til samarbeid mellom flere aktører taler for ett fjellstyre for hele kommunen. I tillegg vil ett fjellstyre gjøre det enklere å bygge opp en administrasjon og det blir mer håndterlig for reindrifta å være representert.

På den andre siden taler hensynet til direkte tilknytning mellom bruksrettshavere og lokalmiljøet for å ha mindre enheter.

Flertallet i utvalget foreslår at hovedregelen skal være ett fjellstyre i hver kommune med statsallmenning. Det åpnes likevel for flere fjellstyrer i hver kommune for å sikre fleksibilitet, sett i lys av de mange ulike situasjonene en kan ha innenfor den enkelte kommunen. Fremtidige kommunesammenslåinger kan også medføre at det er naturlig eller hensiktsmessig å opprettholde flere fjellstyrer.

Flertallet foreslår at kommunestyret kan bestemme om det skal være ett eller flere fjellstyrer i kommunen, etter framlegg fra fellesorganisasjonen.¹

Norges Bondelag er enig med flertallet i at det åpnes for flere fjellstyrer innenfor hver kommune for å sikre fleksibilitet sett i lys av de mange ulike situasjonene en kan ha innenfor den enkelte kommunen.

6. Forvaltning av skogen i statsallmenningene

Skogen i statsallmenningene blir i dag forvaltet av Statskog SF i samråd med det lokale allmenningsstyret. I seks statsallmenninger blir imidlertid skogen forvaltet etter bygdeallmenningsloven, dvs. at allmenningsstyret har eneansvaret for skogforvaltningen.

Flertallet foreslår at skogen forvaltes av fjellstyret alene. Flertallet legger vekt på de overordnede målene i mandatet hvor det fremgår at lokalt selvstyre og lokal kompetanse i fjellbygdene skal vektlegges, og at handlingsrommet til det lokale selvstyret bør videreføres og helst styrkes. Denne modellen gir etter flertallets syn et bedre utgangspunkt for å benytte den kompetansen mange kommuner har som skogbruksmyndighet.

En vil også i større grad kunne bruke lokal kunnskap ved utarbeidelsen av skogbruksplaner, og ta hensyn til lokale forhold. Det foreslås samtidig at det lovfestes et krav om at fjellstyret må ha tilknyttet personer med skogfaglig kompetanse, som står for den daglige forvaltningen og drifta av skogen.

Hensynet til virkesrettshaverne kan bedre ivaretas når bruksrettshaverne har kortere vei til de som er ansvarlige for forvaltningen. Flertallet viser videre til at fjellstyrene er i en bedre posisjon til å utføre en god samlet forvaltning av statsallmenningene, dersom de også har

---

¹ Utvalget foreslår at det blir lovfestet en fellesorganisasjon for fjellstyrene. Norges Fjellstyresamband har fra 1975 frem til i dag vært fellesorganisasjonen, og har gjort omfattende arbeider med å samordne og fremme interessene til fjellstyrene.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

som oppgave å forvalte skogen. Modellen bidrar ytterligere til å fremme verdiskaping og bærekraftig ressursutnytting.

Selv om fjellstyret forvalter skogen, legger flertallet til grunn at Statskog SF fremdeles skal være grunneier i statsallmenningene. Fjellstyret er derfor ikke skogeier etter skogbrukslova. Med det lovfesta forvalteransvaret må fjellstyret likevel påta seg ansvaret som ellers ligger til skogeier, og sikre overholdelse av reglene i skogbrukslova og annet lovverk knyttet til skogforvaltning.

Videre vektlegges det at (s. 142):

«Når skogen skal forvaltast lokalt, vil verdiane som blir skapt frå skogsdrift ut over virkesretten kome det lokale fellesskapet til gode. Dette vil likevel ikkje vere på same måte som i ein bygdeallmenning, der eit eventuelt overskot kan delast ut i utbytte til eigarane, men til det beste for allmenningen og allmenningsbygda, jf. bruk av økonomisk overskot i fjellkassa.»

De 46 statsallmenningene som ikke har virkesrett vil ikke påvirkes av endringene og skogen vil fremdeles forvaltes av Statskog SF. Det er også 86 statsallmenninger uten skog, slik at det gjenstår mellom 70 og 80 statsallmenninger som vil bli omfattet av endringen.

En følge av at skogen etter flertallets forslag skal forvaltes av fjellstyret alene, blir også at inntektene og utgiftene blir fjellstyrets ansvar.

Norges Bondelag slutter seg til forslaget fra flertallet om at skogen forvaltes av fjellstyret alene. Forslaget innebærer styrket lokalt selvstyre slik mandatet legger til grunn, og økte inntekter til bygder med statsallmenninger.

6.1. Forvaltning av skogen etter bygdeallmenningsloven

Utvalget mener at ordningen med at skog og virkesrett i statsallmenningene blir forvaltet etter bygdeallmenningsloven, har fungert godt for de seks statsallmenningene der dette har blitt gjort. Utvalget foreslår derfor at den nye loven skal presisere hvilke deler av bygdeallmenningslova som skal gjelde.

Utvalget foreslår at ordningen for de seks aktuelle statsallmenningene videreføres. Dessuten foreslår flertallet en mulighet for å utvide ordningen til flere statsallmenninger enn i dag etter forslag fra 2/3 av de hogstberettigede, innstilling fra fellesorganisasjonen for fjellstyrene og vedtak av kommunestyret. Samtidig skal statsallmenninger der skog og virkesrett i dag forvaltes etter bygdeallmenningslova, kunne slå seg sammen med fjellstyret for allmenningen etter samme prosedyrer.

Norges Bondelag støtter flertallets forslag.

7. Rendyrking av Statskogs oppgaver

Utvalget foreslår at Statskogs rolle kun skal være som grunneier, dvs. uten de forvaltningsoppgaver som foretaket har i dag, jf. s. 34.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

Det er i dag et komplekst klagesystem både etter fjelloven og statsallmenningsloven, med forvaltningsklage, skjønn, jordskifte og departementsavgjørelser. Antallet klager er lavt. I perioden 2012-2016 ble avgjort 27 klager, dvs. litt over 5 i året. Av disse 27 ble fem klager imøtekommet helt eller delvis, se s. 221.

Utvalget uttaler om dette s. 225:

«Utvalet meiner at tvisteløysingssystemet etter fjellova og statsallmenningslova i dag er både komplisert og uoversiktlig. Dei ulike ordningane for ulike avgjerder gjer det krevjande for både brukarar og styra. Utvalet meiner statsallmenningane vil vere tent med eit enklare system, som også tek omsyn til skiljet mellom offentlegrettsleg og privatrettsleg verksemd i statsallmenningane på ein betre måte. Utvalet har også fått innspel frå Miljødirektoratet og Landbruksdirektoratet. Begge organ peikar på at enkelte tvistar ikkje blir behandla på den best eigna måten slik det er i dag.

Jordskifteretten blir etter lovforslaget tvisteløysingsmekanisme for konflikhtar om allmenningsrett og dei jordbrukstilknytte bruksrettane. Det er likevel ikkje meininga å gi jordskifterettane eksklusiv kompetanse til avgjere slike tvistar. Tvistane vil også kunne førast inn for dei ordinære domstolane.»

Forholdet til jordbrukets rettigheter er omtalt på s. 227:

«Dei jordbrukstilknytte bruksrettane er av privatrettsleg karakter, og utvalet meiner derfor at offentlege myndigheiter ikkje bør vere konfliktløysar i desse sakene.

Utvalet foreslår å nytte jordskifteretten som konfliktløysar for konflikhtar knytt til utøving av jordbrukstilknytte bruksrettar. Jordskifterettane har som nemnt kompetanse til å treffe avgjerd i saker som inneheld mange ulike slags vurderingar av eigedomsfaglege, landbruksfaglege og økonomiske forhold.»

Norges Bondelag har registrert kritikk fra kommunal sektor mot at utvalget ikke har vurdert tilstrekkelig hvorvidt kommuner kan trekkes mer inn i den daglige forvaltningen av statsallmenningene, for eksempel som klageinstans for vedtak av fjellstyrene vedrørende bruksrettene for landbruket.

Norges Bondelag vil advare sterkt mot en slik løsning, jf. også utvalgets enstemmige syn på at det offentlige ikke bør være konfliktløser i disse sakene. For det første er de rettssikkerhetsmessige sider av saken viktig for bruksrettene i den daglige forvaltningen. For det andre vil kommuner som klageorgan komme i en dobbeltrolle dersom de både skal opprette fjellstyret, og samtidig være et uavhengig klageorgan for vedtak fattet av fjellstyret. Kommunen vil med andre ord være for tett på fjellstyret til å kunne utgjøre et uhildet klageorgan.

For det tredje måtte kommunen bygge opp kompetanse på forvaltning av fjelloven ved siden av fjellstyrets kompetanse. Tatt i betraktning det svært lave antallet klagesaker totalt sett i løpet av et år, kan dette ikke ansees som fornuftig bruk av kommunale ressurser.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

Norges Bondelag slutter seg til utvalgets forslag om at Statskog ikke skal ha de forvaltningsoppgaver som foretaket har i dag.

8. Økonomiske forhold

Utvalget er i mandatet bedt om å gjennomgå inntektene til statsallmenningene, og hvordan disse kan utnyttes.

8.1. Fordeling av grunneierinntekter

Flertallet foreslår at grunneierinntektene skal deles mellom grunneierfondet og fjellstyret i den allmenningen inntekten kommer fra. Dette bør omfatte inntekter fra alle løpende avtaler, eksempelvis leie av fallrettigheter og andre leieavtaler. Inntektene skal deles på grunnlag av brutto inntekt.

Når det gjelder inntekter fra tomtefeste, i motsetning til salg av tomter, legger utvalget til grunn følgende på s. 138-139:

«Utvalet meiner moglegheita til å etablere avtalar om feste av tomter i statsallmenningane bør haldast oppe. Utvalet meiner at det er viktig for statsallmenningane at dei er sikra langsiktige og så godt som heilt trygge inntekter. Tomtefeste gir langsiktige inntekter, som vil kunne gjelde i mange generasjonar framover. På noko sikt bør det også la seg gjere å få strukturert festekontraktane slik at administrasjonskostnadene blir låge.

Utvalet har likevel delt seg i synet på om bortfeste av tomter skal vere einaste moglegheit for å etablere fritidsbustadar i statsallmenningane.»

Fleirtalet meiner at det ikkje kan opnast for sal av tomter til fritidsbustadar i statsallmenningane. Statsallmenningane er viktige beiteområde for småfe, storfe, tamrein og villrein.»

Utvalget omhandler også problemstillingen på s. 35:

«Fleirtalet i utvalet meiner at det framleis bør vere feste som er ordninga for utbod av tomter i statsallmenningane, men legg samtidig opp til ei varsam linje når det gjeld nye feste. Fleirtalet meiner at feste vil gi størst økonomisk gevinst over tid. Det må dessutan leggst vekt på at fjellstyra skal ha jamne og føreseielege inntekter i åra framover, og det er det berre ei ordning med tomtefeste som kan gi. Fleirtalet er ikkje overtydd om at sal av tomter med fondsplassering vil gi auka inntekter, med ein risikoprofil som er forsvarleg for fjellstyra sine pengar.»

Norges Bondelag er enig i flertallets forslag til brutto deling av alle inntekter, både årlige og engangserstatninger, mellom grunneierfondet og fjellstyret.

8.2. Innløsning av festetomter for hytter

Om innløsning av festetomter heter det følgende på s. 139-140:

«Fleirtalet i utvalet, medlemmane Borgnes, Broch Hauge, Helmen, Hjelle, Jåma, Omma, Parmann, Øygard, Østerås, meiner at unntaket frå innløysingsretten etter

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

tomtefestelova skal vidareførast i den nye lova. Det bør heller ikkje i framtida vere mogleg å krevje innløyising av tomter til fritidsbustadar i statsallmenningane.

Unntaket frå retten til innløyising av festetomter for fritidsbustadar på allmenningsgrunn bygger på ei avveging av dei ulike interessene som gjer seg gjeldande, og som til dels er spesielle for allmenningsgrunn. Frå lovgivar har det mellom anna vore peika på at det er spesielle bruksforhold, og at det er uheldig å stykke opp allmenningane som eigedommar.»

Videre heter det:

«Fleirtalet meiner dette vil føre til fragmentering med små private tomter spreidd rundt i allmenningane. Det er dessutan ikkje nødvendig av omsyn til festarar av hyttetomt å opne opp for innløyising. Festar er etter lova sikra ein alltidvarande rett til lenging av kontrakten så lenge det er ønskeleg for festar. Rett til innløyising for festar vil dessutan bidra til risiko for store prosessutgifter for grunneigarfondet ved at festarar, med liten risiko for eigne sakskostnader fordi dei har rettshjelpsforsikring, fører tvist om verdien av tomta inn for skjønnsretten. Etter ei innløyising til 40 prosent av verdien av råtomta, vil festar få tilført 60 prosent av denne verdien, og vil kunne hente ut denne gevinsten ved å selje hytte med eigartomt i statsallmenningen.»

Norges Bondelag er enig med flertallet i at bortfeste av hyttetomter skal være ordningen i statsallmenninger, uten innløsningsrett for fester.

9. Andre spørsmål

Norges Bondelag slutter seg til de andre flertallsforslagene som oppsyn etc. som representanten fra Norges Bondelag i utvalget er en del av, uten å gå nærmere inn på disse. Norges Bondelag finner imidlertid grunn til noen kommentarer på enkelte tema og disse blir behandlet i det følgende.

9.1. Adgang til oppdyrking i produktiv skog

Under prosessen ble det foreslått en lovhjemmel som forbød oppdyrking av produktiv skog. Forslaget til lovhjemmel ble fjernet under prosessen, men synspunktet henger igjen under omtalen (jf. s. 168) ved en inkurie. Uansett vil det ikke være hjemmelsgrunnlag for et slikt forbud.

Norges Bondelag mener det fortsatt skal være adgang til oppdyrking av produktiv skog, for eksempel i Engerdal hvor nærmest alt areal er statsallmenning.

9.2. Fjellogen i Nordland og Troms.

Nordland og Troms utgjør i dag det eneste større sammenhengende statseide utmarksområdet i Norge uten lovfestet innslag av lokal forvaltning.

Utvalget for statseiendom ble opprettet i 1971 som et rådgivende organ. Bakgrunnen var at rettighetsforholdene i Nordland og Troms har ligget ca. 100 år bak tilsvarende avklaringer i

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

Sør- og Midt-Norge. Utvalget ble erstattet av Utmarkskommisjonen for Nordland og Troms som en særdomstol i perioden 1985 – 2008. Utmarkskommisjonen avsa i alt 36 dommer.

At statens opprinnelige grunn i Nordland og Troms er statsallmenning, er nå fastslått ved Utmarkskommisjonens prinsipielle dom av 26.4.1990 for Skjerstad/Beiarn. Av dommen fremgår det at:

«Etter Utmarkskommisjonens mening må det være riktig å si at statsgrunn i Nordland og Troms fortsatt er statsallmenning så langt slik grunn ikke ved eller via andre rettsendrede omstendigheter har mistet sin karakter av allmenning. »

Høyesterett stadfestet dette synspunktet ved sin dom av 19.11.1991. I etterfølgende dommer fra Utmarkskommisjonen legges prinsippet om statsallmenninger til grunn. Videre er det slått fast at det eksisterer beiterett på allmenningsrettslig grunnlag.

Som kjent er Norges Bondelag av den klare oppfatning at fjelloven allerede gjelder for statsallmenningene i Nordland og Troms. Det vises blant annet til Ot.prp. nr. 32 (1973-74) s. 25, 1. spalte:

«Men skulle det bli rettslig fastslått at noko av den umatrikulerte statsgrunn er statsallmenning, følger det av seg sjølv at lova dermed også gjeld for slike område».

Norges Bondelag har innhentet to betenkninger fra professor dr. juris Thor Falkanger av hhv. 26. mai og 24. juni 1998, som støtter vårt syn om at fjelloven gjelder for statsallmenningene i Nordland og Troms. Betenkningene er tidligere oversendt departementet ved vårt brev av 16.8.1999.

Også Samerettsutvalget (SRU) II i NOU 2007:13 har vurdert spørsmålet om den rettslige status på statens grunn i Nordland og Troms, jf. følgende i pkt. 14.5.2.2:

«Etter Samerettsutvalgets syn kan det i dag legges til grunn at i den utstrekning statens eiendomsrett kan opprettholdes, må deler av statens grunn i Nordland og Troms anses som statsallmenninger i rettslig forstand fordi grunnen har de karakteristika som kjennetegner statsallmenningsgrunn.»

Vi viser videre til Innst. 251 S (2016-2017) «Endring og utvikling – En fremtidsrettet jordbruksproduksjon» fra Næringskomiteen av 6 april 2017, hvor komiteen omtaler følgende i pkt. 8.5 «Statseiendommer i Nordland og Troms»:

«Komiteen viser til den langvarige prosessen med å finne en avklaring på bruk og forvaltning av statseiendommer i Nordland og Troms. Dette kan blant annet svekke mulighetene for å bruke utmarksområdene i næringsvirksomhet. Komiteen mener det må jobbes for å finne en løsning på saken.»

Dessuten vises til Innst. 385 S (2016–2017) Ny inndeling av regionalt folkevalgt nivå, av 1. juni 2017 fra Kommunal- og forvaltningskomiteen der flertallet fra H, Frp, Krf, V og Sp, tilrår at Stortinget fatter følgende vedtak, jf. forslaget under punkt. VI:

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

«Stortinget ber regjeringen utrede å gi fjelloven samme anvendelse i Nordland og Troms som sør for Nordland grense. Utredningen skal legge til grunn at Statskog fortsatt skal beholde ansvaret for skogressursene. Utredningen skal videre legge til grunn at gjeldende finnmarkslov videreføres innenfor dagens fylkesgrense for Finnmark, men ikke utvides til nye geografiske områder.»

Stortinget vedtok innstillingen den 8.6.2017, med 106 mot 62 stemmer.

Norges Bondelag ba i møte med statsråd Dahle 24.11.2017 om at mandatet for utvalget ble utvidet til å omfatte statsallmenningene/statens grunn i Nordland og Troms. Dette ble avslått.

Vi viser også til landbruksministernes svar av 20.3.2017 på representanten Torgeir Knag Fylkesnes spørsmål om inntektene fra Nordland og Troms, som for 2016 utgjør brutto 116,5 mill. Etter flertallets forslag i NOU 2018:11 vil halvparten av disse inntektene tilfalle statsallmenningene i Nordland og Troms, og i sin tur nyttes til næringsformål, friluftsliv og så videre, i henhold til formålsbestemmelsen.

Norges Bondelag mener at lovforslaget er et godt grunnlag for at prosessen med innføring av fjelloven i Nordland og Troms kan slutføres fra statens side, i samsvar med Stortingets vedtak fra 2017.

9.3. Hogstretten i Nordland, Troms og Nord-Trøndelag

Hogstretten er fratatt landbruket med bakgrunn i en opprinnelig rettsstridig adferd fra statens side overfor bøndene etter Veikvatn-dommen av 1918. Høyesterett omtaler i Skjerstad/Beiarn-dommen av 1991 følgende om Veikvatn-dommen av 1918:

«Uansett hvordan det måtte være med den opprinnelige allmenningsrett, er det nå gått så lang tid etter at staten rent faktisk etablerte seg som vanlig eier av skogen, at dette forhold nå for lengst har festnet seg. Det dreier seg om et tidsrom på minst 150 og kanskje 200 år. Det kan spørres om det er rimelig at gårdbrukere i Nordland skal ha en svakere stilling når det gjelder utnyttelse av statens umatrikulerte grunn enn gårdbrukere ellers i landet. Hvis den etablerte tilstand skal endres, må dette imidlertid skje ved en lovendring eller ved tiltak fra staten som grunneier.»

Norges Bondelag mener det ikke er rimelig at dagens rettstilstand skal få fortsette, når staten har opptrudd på en rettstridig måte for å fjerne hogstretten for jordbruket. Norges Bondelag er derfor enig i forslaget fra Samerettsutvalget (SRU) II om at jordbrukets rettigheter må lovfestes, og at hogstretten og øvrige rettigheter må gjeninnføres i hele landsdelen.

Norges Bondelag er derfor fornøyd med at SRU II går inn for å gjeninnføre og lovfeste jordbrukets rettigheter i Nordland og Troms, slik tilfellet er på statsallmenningene i Sør- og Midt-Norge. Jordbrukets rettigheter må derfor gjenopprettes i full skala på all statsgrunn (opprinnelig og innkjøpt) etter tilsvarende prinsipper som på statsallmenningene i Sør-Norge.

Vår dato
28.02.2019

Vår referanse
18/00595-48

Som Høyesterett uttrykte i 1991, er dette nå et politisk spørsmål.

Derfor må det fremmes et lovforslag overfor Stortinget i samsvar med forslaget i SRU II, alternativt at staten aksepterer landbrukets hogstrett på statens grunn i Nordland og Troms. Lovgiver må legge avgjørende vekt på Høyesteretts syn fra 1991 om at opprettholdelse av dagens rettstilstand vil være urimelig overfor jordbruket i landsdelen.

Norges Bondelag viser også til at virkesretten i Nord-Trøndelag har lidt samme skjebne som i Nordland og Troms, etter tilsvarende lovstridige framgangsmåte fra statens side. I vedlegg 1 til NOU-en er det gitt en beskrivelse av hvorledes hogstretten har gått tapt i Nord-Trøndelag.

Norges Bondelag krever gjeninnføring av hogstretten i Nord-Trøndelag, på samme måte som i Nordland og Troms.

Med vennlig hilsen

Lars Petter Bartnes

Sigrid Hjørnegård

